

Onko totta mitä luet ja näet?

Sirkku Nyström

Enter ry:n vapaaehtoinen

**“Maailman voi peittää
näkyvistä
sanomalehdellä”**

(Puolalainen aforistikko
Stanislaw Jerzy Lec,
Siistimättömiä mietelmiä,
vuonna 1957)

Vuonna 2026 meillä on valikoimissa...

Etusivu

ILTALEHTI

PERUSTETTU VUONNA 1889

HELSINGIN SANOMAT

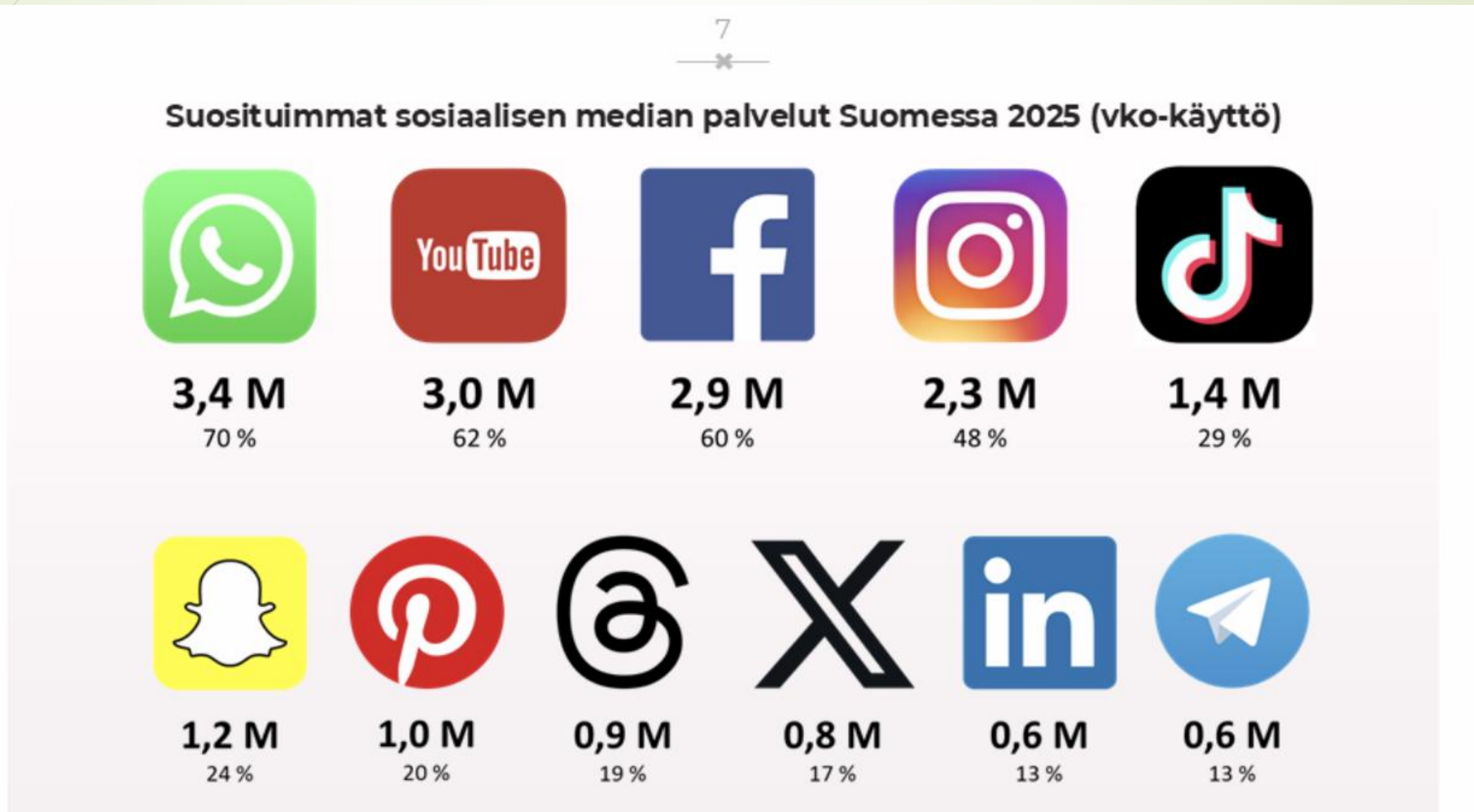
ILTA-SANOMAT

Kanava

SUOMEN KUVALEHTI

1103

Maailmaa eivät peitä näkyvistä vain sanomalehdet, vaan...

Alustojen paljous hämmentää

- Varastaako joku tiedot tai viestit?
- Missä minä sen tiedon näin?
- Miten tämä alusta nyt toimikaan?
- Onko täällä oleva tieto luotettavaa?
- Kuka tämän takana on?

Mistä yli 65-vuotiaat hakevat uutisensa?

- 95 % televisio
- 64 % radio
- 62 % printin digiversiot+verkkouutiset
- 60 % perinteiset printtimediat
- 59 % internetin hakukoneet (Google, Bing)
- 41 % läheiset ja ystävät

Lähde: Vanhustyön keskusliiton SeniorSurfin kyselytutkimus 6

Ravintola-arvostelu HS 18.3.2026

”Kaikkihan sitä tekee”, sanoo ravintolan markkinoitipäällikkö.

ja Pylväs

HS VISIO

Viisi tähteä omalle yritykselle

Internetissä kaikki ovat nykyään ravintolakriitikoita. Voiko Googlen ravintola-arvioihin luottaa?

Media vai journalistinen media?

- Journalistinen media: pyrkii totuuteen. Palvelee yleisöä, ei maksajaa (HS, HBL, IS, IL, MT printti+digi, YLE)
- Mainonta on kaupallista viestintää, jonka tavoitteena on myydä
- Propaganda on järjestelmällistä aatteen tai opin levittämistä. Sillä pyritään manipuloidaan ihmisten mielipiteitä, uskomuksia ja toimintaa

”Journalismi tekee parhaansa totuuden eteen”

➤ Journalistin ohjeet (37 kohtaa)

1. Journalisti on vastuussa ennen kaikkea yleisölleen. Yleisöllä on oikeus tietää, mitä yhteiskunnassa tapahtuu

7. Journalistin velvollisuus on pyrkiä totuudenmukaiseen tiedonvälitykseen 9

➤ JULKISEN SANAN NEUVOSTO

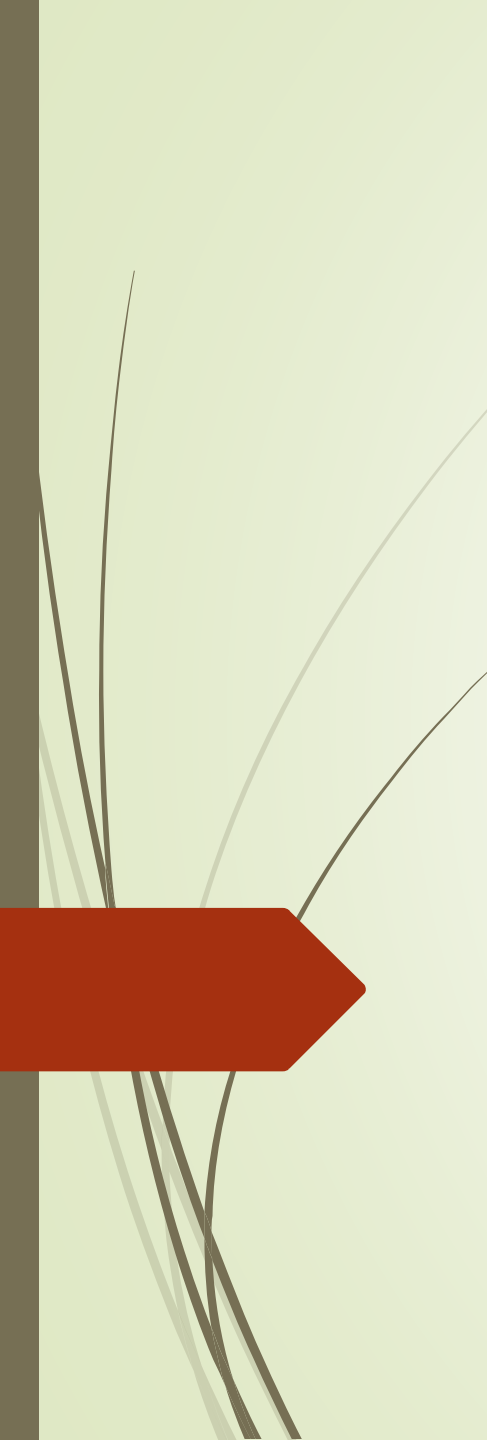
Ovatko toimittajat puolueellisia?

- EK:n kysely vuosi sitten HS:sta ja YLE:stä
- HS: 1/3 vasemmalle, 1/4 oikealle
- YLE: vasemmalle 40 %, neutraali 50 %
- YLE: totuuden mukainen kuva 3/4
- Kun moititaan sekä oikealta että vasemmalta ASIAT OVAT HYVIN

Vääristelevillä tiedoilla pyritään siihen, "ettei mikään ole totta"

- Heikentää luottamusta, joka on suomalaisen yhteiskunnan voimavara
- Mitä enemmän ihmiset epäilevät, sen helpompi heitä on hallita
- Hyvä journalismi tuo tietotulvan keskelle järkeä

“Demokraattiset ja avoimet yhteiskunnat ovat alttiita pahansuopien tahojen synnyttämille ja jakamille valheille. Niitä harkitsemattomat kansalaiset levittävät eteenpäin”.

Hannu Sokala: Maailman 50 vaarallisinta valhetta

Mikä on algoritmi?

- Sana, joka kuvaa **mikä** se on
= kaava tai kuin kakkuresepti
- Tärkeämpää: **miten** se toimii
= tyrkyttää ja suostuttelee sen mukaan
mitä olet aiemmin tehnyt
- Se on **tyrkyttäjä ja suostuttelija**

Mitä tyrkyttäjät tekevät meille?

- Pyrkivät pitämään kanavalla, jotta voivat myydä lisää mainontaa
- Vetoavat usein kielteisyyteen
- Vetävät tutkitusti poliittisesti oikealle
- Ovat liikesalaisuuksia
- Voivat myös helpottaa elämää

Entä klikkiotsikot?

ILTALEHTI

Yllättävä oire niskassa voi paljastaa hiljaisen tappajan – Aivosi ovat vaarassa

ILTALEHTI

"Kaoottinen totuus" Putinin pimennyksestä

ULKOMAAT 11:00

TERVEYS

Tämä sairaus hiipii iän myötä lähes jokaiselle – havahdu näihin oireisiin

Ainut hoito vaivaan on leikkaus.

Virheellisen informaation lajit:

- **Misinformaatio** = virhe
(vahinko)
- **Disinformaatio** = valhe
(vääristelyä)
- **Malinformaatio** = juoru
(mustamaalaus)

Pohdinta:

Millaisiin epätosiin asioihin olet törmännyt mediassa?

Mistä haet neuvoa ja apua, jos epäilet valetta tai huijausta?

Miten otetaan selvää, että on totta?

- Tarkista journalistisesta lähteestä – mielellään kahdesta tai kolmesta
- Lue myös vastakkaisia näkemyksiä
- Käytä tervettä järkeä
- <https://faktabaari.fi/>
- Facebook: VerkonVaarat –ryhmä

Case: Eläkeläiset mediassa

- Noin 1,6 milj. suomalaista
- Eläkkeitä maksettu 39,8 mrd
- Työeläkkeitä 37,2 mrd + Kela 2,6 mrd
- Yksinasuvia kolmasosa, näistä naisia 2/3
- Puolet eläkeläisistä saa alle 1 886 e/kk (brutto)
- Miesten mediaani +453 e, keskieläke +458 e

Mitä eläkeläisistä uutisoidaan?

Sakset lähestyvät vääjäämättä eläkkeitä

Pääkirjoitus | Kun miljardien eurojen säästöjä aletaan konkretisoida, eläkejärjestelmään joudutaan puuttumaan – vaikka järjestelmä onkin ihan hyvässä iskussa.

Paavo Rautio HS
2.3. 2:00

Aika leikata eläkkeitä

Hallitus toisensa jälkeen pitää kiinni eläkelupauksesta. Siksi nuoret sukupolvet joutuvat tinkimään eikä sukupolvien välinen epäoikeudenmukaisuus hellitä, Talouspolitiikan arviointineuvoston puheenjohtaja Niku Määttänen sanoo.

 Tilaajille

Politiikka

Tällaisia leikkauksia eläkkeisiin ehdotetaan – Yle selvitti: muutos koskisi eniten suurituloisia ja nuoria

Leskeneläke sekä tutkintojen ja työttömyyskausien eläkekarttuma nousevat väistämättä keskusteluun tulevina vuosina, ennakoivat valtiovarainministeri Riikka Purra.

Eläkkeellä työskentely yleistyy - Eläkepäällikkö antaa vinkit, joilla maksimoit taloudellisen hyödyn

Yhä useampi suomalainen jatkaa työntekoa eläkeiän saavutettuaan.

Tutkija: Nuoret eivät usko eläke- järjestelmään

HEIKKI VALKAMA, LINDA PELKONEN

Kolumni
Risto Murto

Eläketurvan keskittäminen veisi valtion ohjaukseen

Kuva vääristyy, kun julkisuudessa..

- **Korostetaan yli 5000 e/kk eläkkeitä**
- **Verrataan ikäluokkien maksamia eläke-euroja (nuoret häviävät)**
- **Unohdetaan:**
  - **eläkeläisten merkitys kulutukselle**
  - **eläkeläisten maksamat verot (tulo-, alv-, ym.)**
  - **maksetut peruskoulut, terveyskeskukset**

Voisi myös kertoa, että..

- **Yli 5000 e/kk saa alle 3 % 1,6 miljoonasta**
- **899 000 saa alle 2000 e/kk**
- **Tuloveroista 23 %, pääomaverosta 13 %**
- **Työntekijän eläkemaksu tuli 1993, siihen asti työnantaja maksoi**
- **Valtaosa kuluttaa lähes kaiken (39,8 mdr)**
- **Maksoimme peruskoulut, terveyskeskukset ja päivähoidon koko maahan**

**Oliko 1980-luvulla helpompaa,
kun...**

Helsingin Sanomat
Mies kuoli sirkkeliin

Uusi Suomi
Turvalaitteita tutkitaan
MIES KUOLI SAHALLA

➤ **Demari**

Työntekijäpuoli edellyttää:
SUOJALAITTEET SAATAVA

➤ **Tiedonantaja**

Laiminlyönti tappoi:
TURVALAITTEET PUUTTUIVAT

► **Ilta-Sanomat**

Varolaitteet puuttuivat
SIRKKELI REPI SYÖPÄPOTILAAN

► **Suomenmaa**

Maatalouden turvalaitteet
vailla valtion tukea

► **Kaupparehti**

Toimitusjohtaja Teuvo Vuorinen

VAROLAITTEISIIN VALTION TUKEA

► **Hufvudstadsbladet**

Man dog i Borgå

Lähde: (Hengissä Helsingissä, 1981)

Lähdekirjat

